

Constantin PARASCHIVESCU

Călătorie la casa întâi

Duminică, 7 decembrie 2008 a fost sărbătorit, într-un spectacol-confesiune la T.N.B., artistul **Radu Beligan**, pentru împlinirea vârstei de 90 de ani și 70 de ani de activitate teatrală neîntreruptă. Chiar în primele luni ale acestui an, maestrul era pe scenă, jucând în *Egoistul* de Jean Anouilh și *Tache, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa. Un accident, apoi, pe treptele fără balustradă de la ARCUB, l-au făcut indisponibil, silindu-l să umble sprijinit într-un baston, dar nu l-au îndepărtat de teatru. Și de public. Se destăinuie într-o serie de turnee prin țară cu așa-zise conferințe-spectacol despre viața și cariera lui, e prezent la manifestări omagiale pentru iluștri oameni de teatru, cum a fost aceea din 20 noiembrie 2008 de la Slatina, la aniversarea a o sută de ani de la nașterea dramaturgului Eugen Ionescu. Victorie asupra timpului? „Viața mea n-a fost ușoară, de altfel, nicio viață nu e ușoară, a fost o luptă permanentă și sper că am ieșit învingător din această luptă. Nu e o victorie strălucită, dar o victorie confortabilă”, declară dânsul.

S-a născut la 14 decembrie 1918, lângă Bacău, în satul Galbeni. În caietul omagial, tipărit cu prilejul spectacolului de la T.N.B., un tânăr actor a formulat o propoziție scurtă care, la prima citire, m-a nedumerit: „Radu Beligan are vârsta României!” (Mihai Călin). Atât. Cum adică? M-am mirat eu. Apoi m-am dormit – e născut în același an și aceeași lună cu Marea Unire de la Alba Iulia, la distanță de două săptămâni.

În fața unei săli pline, după cuvântul omagial al lui Ion Caramitru („suntem negri de invidie să-l vedem «tânăr și ferice» cum flutură pe scenă steagul biruinței”) și o introducere sonoră în atmosferă cu legănările nostalgice ale franțuzescului *C'est une chanson*, maestrul Beligan a fost aplaudat de public în picioare. Apoi, așezat la o masă, și-a început confesiunea, citind din propriile lui însemnări cuprinse în ultimul volum publicat, *Note de insomniac*, completate cu observații și gânduri noi despre oameni și întâmplări. Citind, dar de fapt interpretând, ca la o comunicare cu tâlc, care face ca idei și fraze cunoscute de dinainte să-ți rețină atenția ca la o primă expunere. Pentru că, pe lângă știința interpretării artistice, Radu Beligan întruchipează și virtutea elocinței culturale, cum îl definea tânărul coleg de scenă Răzvan Vasilescu – „Ceea ce l-a însuflețit permanent pe Radu Beligan a fost gândul că omul și cultura sunt încoronarea firii”. Reiese și din cele exprimate, subliniate cu dese referiri la personalități celebre prin sugestive citate. „Cu carte-n mână, cu un chip serafic”, îl descrie Ion Caramitru, „memorialistica lui pare respirația unui om cultivat”, observă academicianul Eugen Simion, iar Fănuș Neagu conchide: „Partenerii lui cei mai devotați de-a lungul acestei cariere singulare au fost trei: inteligența, cultura și acea sminteală care poartă numele de geniu”.

Cu proiecții care au ilustrat în permanență pe un mare ecran portrete ale personalităților evocate, scene din spectacole și câteva înregistrări video, maestrul s-a referit la cea care i-a deschis drumul în teatru primindu-l la Conservator, Lucia Sturdza-Bulandra, la cel care i-a intuit vocația comică primindu-l în trupă, Victor Ion Popa; la mulți alții de la care a învățat câte ceva – respectul pentru rostirea articulată a textului (Aura Buzescu); semnificațiile subtextului (N. Bălățeanu), simplitatea plină de căldură omenească (Costache Antoniu); privirea, produs al gândirii (Ion Iancovescu) – deopotrivă cu succesele în țară și peste hotare cu comediile lui Caragiale, Gogol, Goldoni, regizate de Sică Alexandrescu. Cu savu-roase descrieri e pomenită întâlnirea cu Eugen Ionescu și îndreptățită satisfacție

Cu Marin MORARU și Gheorghe DINICĂ
în *Tache, Ianke și Cadâr* de Victor Ion Popa

triumful *Rinocerilor* la Paris, declarat cel mai valoros spectacol al stagiunii Teatrului Națiunilor atunci (în pofida unei contestări răuvoitoare din zilele noastre a unui realizator venit din străinătate, care habar n-avea de eveniment și de ecourile lui reale, dar îl discreditează). Spectacol creat la teatrul pe care l-a înființat în 1962 și l-a condus cu succes timp de șapte ani, Teatrul de Comedie, unde „într-o perioadă tulbură, acolo se făceau spectacole extraordinare”, zice Gheorghe Dinică și era „o oază de libertate”. Iar din 1969 a condus cu pricepere, inteligență și diplomatie, destinele Teatrului Național din București timp de două decenii (cel mai longeviv director al primei noastre scene), aducând în repertoriul său importanți autori străini, jucăți pentru prima dată în România (Edward Albee, Antonio Buero Vallejo ș.a.) și se mândrește cu premiera absolută a lui *Danton* de Camil Petrescu, la 40 de ani de când a fost scrisă piesa, într-un spectacol monumental cu 200 de persoane (și până acum singurul). Niciun cuvânt, însă, și despre piesele pe care le-a regizat... (?).

Un moment deosebit l-a reprezentat fragmentul audio din *Scrisoarea a III-a* de Eminescu recitată de George Vraca, a cărui voce „filarmonică în gât”, spune Tudor Arghezi a impresionat întreaga sală, care a aplaudat entuziasmată. L-am văzut și pe Radu Beligan interpretând, la o masă de berărie cu o halbă în față, monologul lui Caragiale „1 aprilie”. „Cred că sunt un om a cărui viață a fost destinată să aducă un zâmbet și puțină căldură în inimile contemporanilor. Sper că am adus”, spune artistul, de a cărui longevitate unii se miră și-l întreabă care e secretul. „Iubirea”, răspunde prompt. „Cred că suntem pe pământ pentru acest lucru unic: să iubim”. S-a ridicat la sfârșit în picioare și a declarat spectatorilor că-i iubește pentru că ei l-au făcut ceea ce e azi. „Am călătorit frumos împreună. Cum spunea minunatul meu prieten Philippe Noiret, dacă viața e o călătorie scurtă, trebuie să încercăm să o facem la clasa I”!

În *Titanic vals* de Tudor Mușatescu

- Roluri celebre în dramaturgia română (Caragiale, Delavrancea, Camil Petrescu, Mușatescu, Mircea Ștefănescu, Victor Ion Popa, Victor Eftimiu, Sebastian, Ciprian, Baranga, Mirodan) și străină (Shakespeare, Goldoni, Gogol, Cehov, Shaw, Gorki, Camus, Jules Romains, Ionesco, Anouilh, Jean Claude Brisville, Durrenmatt, Eduardo de Filippo, Albee, Shaffer, Susskind, Neil Simon, Umberto Eco).

- Multe premii românești și internaționale, printre care Premiul Academiei Române (1997), Premiul Galei UNITER – Trofeul Dionysos (1995–1996), Premiul Fundației TOFAN (1998), Premiul Academiei „Le Muse” din Florența (1980), Prix „14 Juillet” (1998) al Ministerului de Externe din Franța, Trofeul „Eugène Ionesco” (1999), Premiul revistei „Flacăra” (2000), Premiul revistei „Moftul Român” (2001), Marele Premiu acordat de Guvernul României, în cadrul Premiilor Naționale de Teatru (2002), Trofeul „România 2000” (2003).

- Profesor la Institutul de Teatru și Film (1950–1965).
- Director al Teatrului de Comedie (1961–1969).
- Director al Teatrului Național București (1969–1990).
- Ales Președinte activ (1971) și, în continuare, Președinte de onoare pe viață (1979) al Institutului Internațional de Teatru. La 27 martie 1977, Radu Beligan este autorul mesajului internațional pentru Ziua Mondială a Teatrului, difuzat în întreaga lume. Traducerea franceză este înregistrată de François Perier, iar cea engleză, de Arnold Wesker.

- Co-președinte, cu Yehudi Menuhin, al Festivalurilor Internaționale de Teatru și Muzică organizate de UNESCO (1971–1978).

- Membru al Cartelului Internațional al Teatrului, alături de Jean-Louis Barrault, Peter Brook, Giorgio Strehler, Jan Kott, Edward Albee etc. (1976).

- Printr-un decret al Ministerului Afacerilor Culturale al Franței, semnat André Malraux, Radu Beligan a fost numit membru în Consiliul Superior al Teatrului

În *Trei surori* de Cehov, cu Marcela RUSU

Națiunilor de sub președinția lui Pierre Moinet, directorul general al artelor și literaturii din Ministerul Afacerilor Culturale al Franței.

- Membru al Academiei „Le Muse” din Florența.
- Doctor Honoris Causa al Academiei de Arte George Enescu (1994); Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică (2003).
- Membru de Onoare al Academiei Române (2004).
- Doctor Honoris Causa al Universității din Bacău (2006).
- Semnatar al Apelului Artiștilor pentru Securitate și Cooperare în Europa (Helsinki, 1985), alături de Woody Allen, Simone de Beauvoir, Harry Belafonte, Leonard Bernstein, Friedrich Durrenmatt, Dario Fo, Gunther Grass, Norman Mailer, ALberto Moravia, Meryl Streep, Liv Ullman etc.
- Autor a trei volume de eseuri: *Pretexte și subtexte* (1968), *Luni, Marți, Miercuri...* (1978) și *Note de insomniac* (2001).
- Autor a nenumărate traduceri și adaptări din dramaturgia franceză, engleză și italiană.
- Societar de onoare al Teatrului Național „I.L. Caragiale”.
- Cetățean de onoare al municipiilor București, Iași și Bacău.
- Decorat cu Ordinul Serviciul Credincios în grad de Mare Ofițer.
- Decorat cu Ordinul Drapelul Iugoslav cu steaua de aur și colan.
- La 5 aprilie 2002, Președintele Franței, Jacques Chirac a semnat Decretul prin care Radu Beligan este numit în grad de Ofițer al Ordinului Național al Legiunii de Onoare. Radu Beligan este primul actor din istoria teatrului românesc căruia i s-a acordat această prestigioasă decorație.
- La 1 Decembrie 2008 a fost distins cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de „Mare Cruce”.

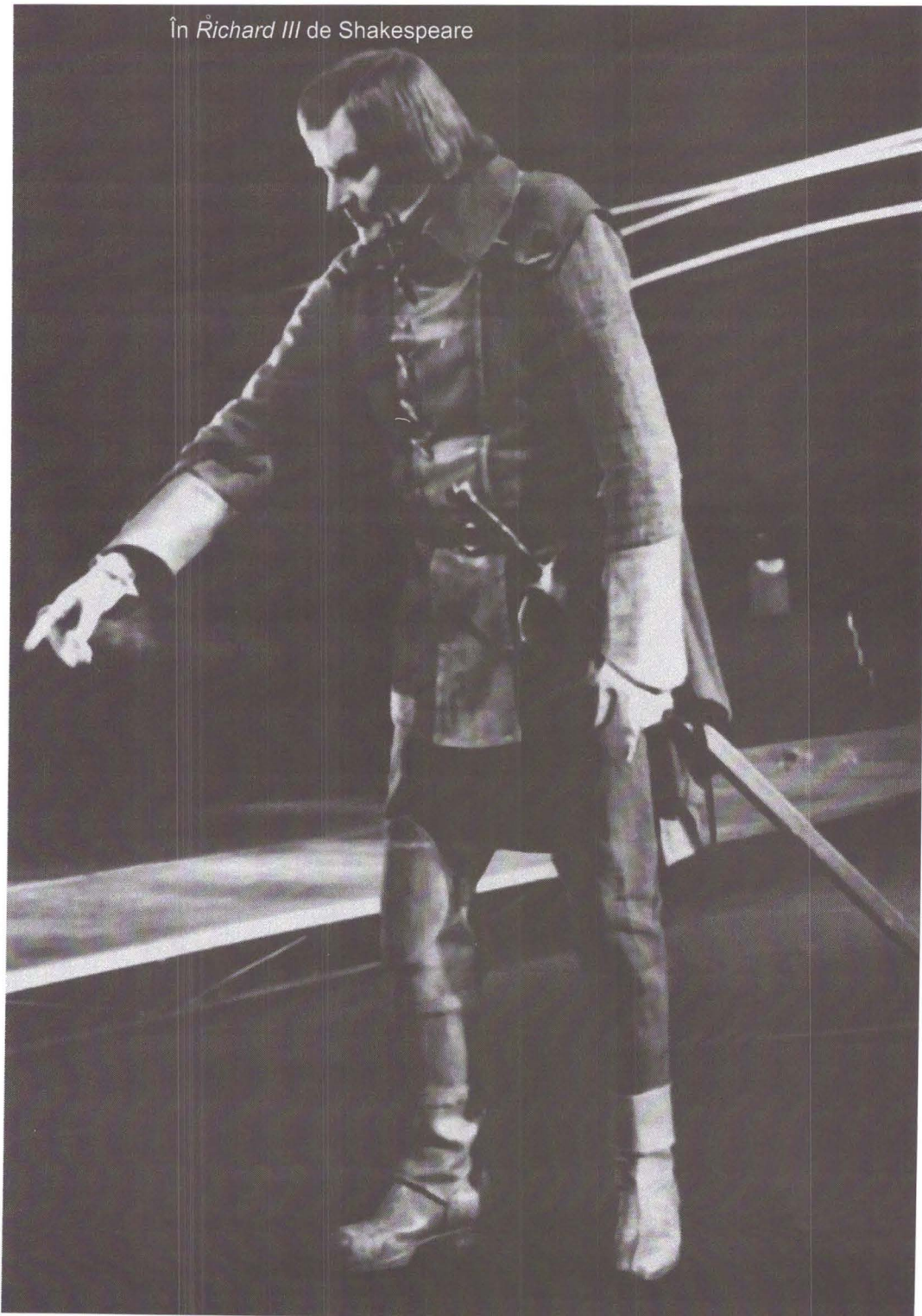

În *O noapte furtunoasă* de Caragiale,
cu Silvia DUMITRESCU-TIMICA

În *Richard III* de Shakespeare

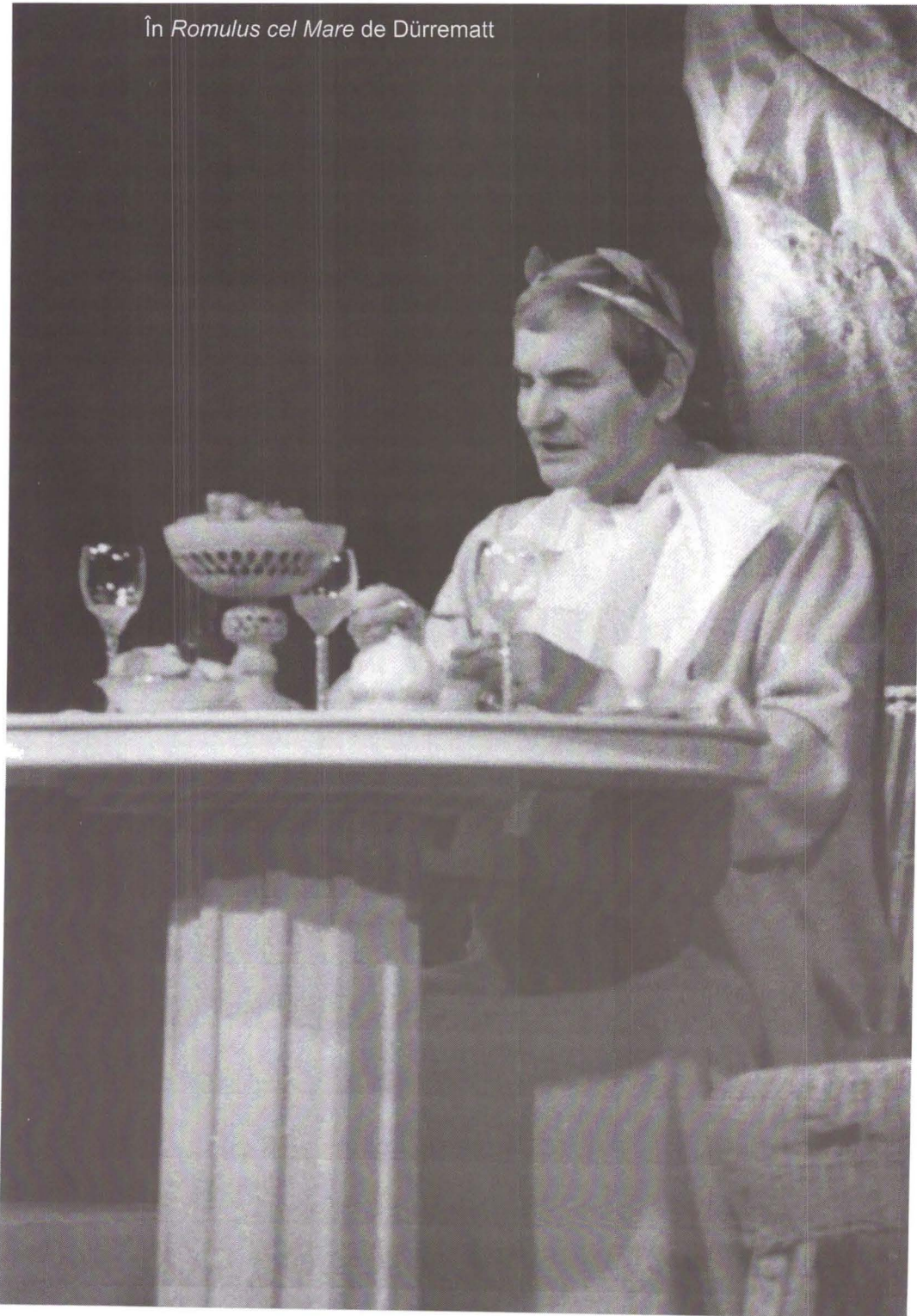

În *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian,
cu Marietta DECULESCU și Costache ANTONIU

În *Romulus cel Mare* de Dürrematt

În O scrisoare pierdută de Caragiale,
cu Alexandru GIUGARU

LA MULȚI ANI

cu sănătate,

Maestre RADU BELIGAN!